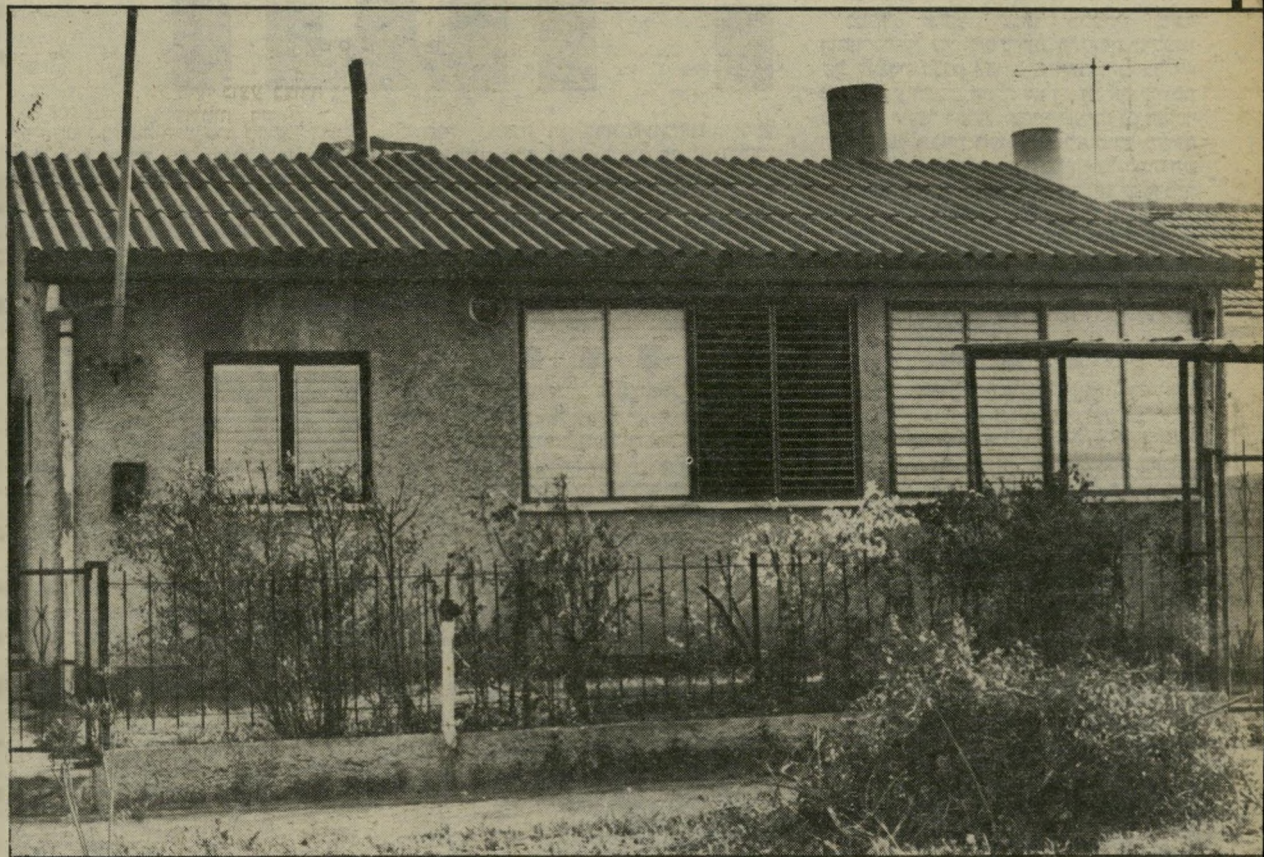

בעיסקה סיבובית מסובכת, המדהימה בחוצפתה, העניק יעקב לוינסון בית לנושאיכליו, אפריים ריינר, כיום יושב־ראש „בנק הפועלים”, על חשבון ציבור חברי ההסתדרות

בית לאיש

הסתבכות כזאת אינה נדירה, ובמיקרה כזה יש לכל ישראל, שאינו עשיר מופלג, בעיה גדולה: איך למצוא דירה חדשה לעצמו או לגרושתו. ריינר עצמו הגיע בסופו של דבר להצליח פיתוח, כיאה לאדם במעמדו, ושם חיה מישפחתו השניה הכוללת שני ילדים צעירים, ואילו לגרושתו מצא בית בן חמישה חדרים במרחק כמה מאות מטרים מדירתו הקודמת, בשולי נווהמגן — רחוב שכטיישראל 92. אין זה בית מפואר, הוא נוח. יש בו חמישה חדרים, כשטח של 112 מטרים ריבועיים נטו.

איך משלמים עבור בית כזה, כאשר חיים ממשכורת של חברה הסתדרותית וכאשר יש צורך לבנות מישפחה חדשה?

ישראלים רבים נתקלו בבעיה זו. אך הם לא היו במצבו של אפריים ריינר.

● דידה בלי תשלום מאשי

ריינר נעץ עם ירדו ובעלי־חסותו, יעקב לוינסון, אז מנכ"ל בנק הפועלים, שכוכבו דרך אז כאשר כלכלי וכנח העולה במיפלת העבודה.

לוינסון שש לעזור לו. יש הסבורים כי לוינסון נהג לעזור לאנשים בשיטות מעין אלה — מחוץ למסגרת החוק או הנהלים התקינים — כדי לקשור אותם אליו.

כל אדם שקיבל טובה כזאת היה קשור בו בעבותות־ברזל, בירדעו כי בידי לוינסון מידע העלול לשים קץ לקאריירה הציבורית שלו.

כאן מתחילה פרשה מסובכת ביותר. ואלה עיקריה:

● חברת־בת של אחד הבנקים שבנעלות בנק הפועלים קנתה את הבית שעליו שם ריינר את עינו.

● חברה זו השכירה את הנכס לאשת־גרושתו של ריינר, תמורת שכר־דירה שהיה זול, אך כימעט סביר.

● שכר־דירה זה, בסך 200 לירות ישראליות (כ־48 דולר אז), נקבע אחת ולתמיד — הוא לא הוצמד לדולר או לכל מדד אחר, ולא ניתן לשינוי.

הפועלים, יו"ר מועצת־המנהלים של חברת אמפ"ל ויו"ר מועצת־המנהלים של קונצרן־הענק כלל. בתפקידים אלה היה גם אחת מרמות־המפתח בפרשת־לוינסון. את דרכו הציבורית והכלכלית עשה כנדרסותו של לוינסון וכעוזרו הנאמן.

היה זה לוינסון שעזר לו להתקדם מן התפקיד שבו נשא ב־1971, בתקופה שבה התרחשו הרברים המתוארים כאן — מנכ"ל חברת־הגג ההסתדרותית „תיעוש איזורי פיתוח בע"מ" — לתפקידיו הרמים הנוכחיים.

את תפקידו דאז, כמנכ"ל תיעוש, ממלא כיום איש אחר שמילא תפקיד־מפתח בפרשת־לוינסון — עמירם סיוון, חבר ועדת־החקירה הסודית שחקרה את פרשת־לוינסון, שהתגלה בעת החקירה וגם אחריה כחסידי מושבע של לוינסון.

אפריים ריינר היה חבר־קיבוץ השומר־הצעיר גן־שמואל, ונמנה עם הדור הצעיר של עסקני מפ"ם, עד שעבר מן הפעילות המיפלגתית לצמרת חברת־העובדים, הקשורה רובה־כולה במפא"י (וכיום במיפלגת־העבודה).

כשעבר מן הקיבוץ וקיבל את המישרה בתיעוש, רכש למישפחתו בית ברחוב הרימון 43 בנווהמגן, שכונת־היוקרה של קציני־צה"ל בכירים ליד רמת־השרון. ריינר היה סגן־אלוף בצה"ל.

ב־1971 היה ריינר נתון במצוקה. חייה־מישפחה שלו עלו על שירטון. הוא התאהב במזכירתו הצעירה, הרצליה, בת הערה התימנית, וביקש להתגרש מאשתו תמר, בת־קיבוץ, פרופסור ידוע־שם בטכניון החיפאי, יליד גרמניה גדל כילד־חוזן בקיבוץ מישמר־העמק, ועם נשואיו לבת גן־שמואל הצטרף לקיבוץ זה.

הסיפור הבא הוא רוגמה לכך. יש להניח שהוא רק אחד מני רבים. והו סיפור תמור כשלעצמו. בפרשה זו נעשו דברים שלא ייעשו.

אך הסיפור תמור גם מבחינה כללית יותר, הכספים שהועברו כאן לא היו רכוש הפרטי של מישהם. זהו רכוש ציבורי, רכושם של מאות אלפי חברי ההסתדרות, וכיניהם תושבי שכונת־העוני, זקנים ונכים.

הסיפור מגלה מצב שבו נהגו אנשי הצמרת של חברת־העובדים ברכוש זה כאילו היה שלהם, השתמשו בו כדי לעשות טובות איש לרעהו, על פי הכלל של „שמור לי ואשמור לך", פתרו בעזרתו בעיות אישיות ומישפחתיות, והתנהגו בדרך שלא היו מעיזים לעשות אילו עמדו בראש חברת־מניות פרטית.

כאשר מתנהל ויכוח ציבורי על הצורך ברה־אירגון של „חברת־העובדי דים" והנהגת נורמות חדשות של ניהול וחברות, השובה השיטת פרשת זו כדוגמה לנהלים פסולים שיש לשים להם קץ.

אף שזוהי פרשה קטנה־יחסית, בהשוואה לעסקות־הענק הכרוכות בפרשת־לוינסון, היא מלמדת הרבה על ההווי שהשתרר בחברת־העובדים, כסבך הסמך של בנקים, חברות, מיפעלים, חברות־בת וחברות פיקטיביות, אשר מתחייב ניתן היה להסתיר כימעט כל דבר. דרושה סכלנות מסוימת כדי לעקוב אחרי הפעולות המסובכות שנעשו בפרשה זו — אך עיקריה פשוטים בתכלית.

● איך למצוא דידה חדשה

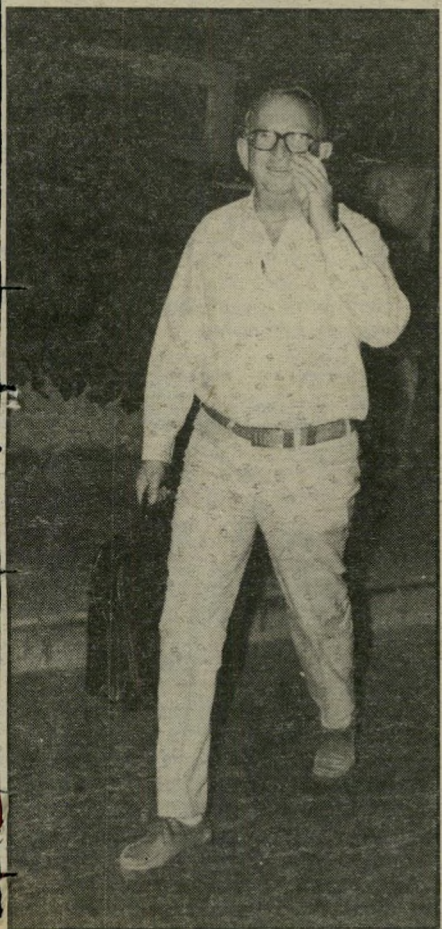
דמות המרכזית בפרשה זו היא אפריים ריינר, כיום יו"ר מועצת־המנהלים של בנק־

ביום ביכו את יעקב לוינסון עם התאבדותו. בין אלה היו כמה וכמה אנשים שהיו בני־חסותו ועוזריו בשנים הארוכות של שליטתו המוחלטת במערכת חברת־העובדים.

לפחות לאחרים מאלה היתה סיבה נוספת להתאבל עליו — הם היו אסירי־תורה לו על חסדים אישיים שעשה עימם.

ריינר כחבר־קיבוץ דור צעיר

מנהל ריינר מזכירה צעירה